

Nieuw verdeelmodel provinciefonds: eenvoudig en transparant

Het IPO-bestuur van 10 december is unaniem tot overeenstemming gekomen over een nieuw verdeelmodel voor het provinciefonds. Het nieuwe verdeelmodel, dat is uitgewerkt door een externe commissie onder leiding van mr. Geert Jansen, is eenvoudiger en transparanter dan het oude model en sluit beter aan bij de kerntaken van de provincies. IPO-voorzitter Remkes: "De commissie is er in geslaagd een zeer complex model te vereenvoudigen, waarmee bij uitstek recht wordt gedaan aan de provinciale autonomie". Het rapport 'Redelijk Verdeeld' waarin het nieuwe verdeelmodel is opgenomen, is aan minister Plasterk van BZK aangeboden met het verzoek om het nieuwe verdeelmodel per 1 januari 2017 in te voeren en hiervoor de financiële verhoudingswet aan te passen.

Een belangrijke aanleiding voor de aanpassing van het verdeelmodel provinciefonds is de decentralisatie van natuurtaken en verkeer- en vervoerstaken naar de provincies, waardoor de omvang van het structurele deel van het provinciefonds met 60% toeneemt namelijk van € 2,1 miljard naar € 3,4 miljard. Daarnaast wordt het huidige verdeelmodel provinciefonds door de provincies als weinig transparant ervaren. Ook de commissie Jansen constateerde dat het bestaande model op een aantal vlakken onnodig ingewikkeld is.

Provincies unaniem

IPO-voorzitter Remkes prijst het werk van de externe commissie. "De commissie is er in geslaagd om een zeer complex model te vereenvoudigen. Een model dat unaniem wordt omarmd door de twaalf provincies én toekomstbestendig is. Wij gaan er dan ook van uit dat de minister van Binnenlandse Zaken het rapport van de commissie integraal overneemt."

Oude model

Het huidige verdeelmodel provinciefonds is opgebouwd uit 7 clusters (beleidsterreinen) en 17 maatstaven die de verdeling omvang van het fonds per provincie bepalen. Deze clusters komen niet overeen met de kerntaken van de provincie, zoals benoemd in Kompas2020. Daarnaast wordt in het model een kunstmatig onderscheid gemaakt tussen middelen voor beheer- en ontwikkeltaken.

Nieuwe model

In de visie van de commissie Jansen dient de financiële verhouding tussen Rijk en provincies recht te doen aan de in de Grondwet en Provinciewet vastgelegde positie van provincies als een autonome democratische bestuurslaag met een open huishouding. De commissie is van oordeel dat provincies via een politiek proces zelf de afweging moeten kunnen maken waar de middelen uit het provinciefonds het beste kunnen worden ingezet. Daarbij passen geen omvangrijke en permanente decentralisatie-uitkeringen. Om de eenvoud te vergroten is het aantal verdeelmaatstaven sterk verminderd (van 17 naar 7) en wordt de indeling in clusters losgelaten. De opgaven van provincies zijn in toenemende mate intersectoraal en overstijgen de diverse beleidsterreinen. Ook wordt er in het model geen onderscheid meer gemaakt tussen beheertaken en ontwikkeltaken. "Dat onderscheid maakt het model namelijk nodeloos ingewikkeld en onhelder", aldus de commissie Jansen. De commissie stelt voor om alle structurele middelen (waaronder ook de decentralisatie uitkeringen voor natuur en de Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer) bij elkaar te voegen tot één totale algemene uitkering. Hierbij blijven de provincies aanspreekbaar voor de resultaten die zijn afgesproken met het rijk in het kader van bijvoorbeeld de decentralisatie natuur. Het nieuwe model leidt overigens niet tot zogenaamde 'herverdeeleeffecten'. De bedragen die de afzonderlijke provincies ontvangen, blijven gelijk. De commissie heeft daarmee binnen de opdracht geadviseerd.

Vervolg

Het advies van de commissie is aangeboden aan de minister van Binnenlandse Zaken met het verzoek om het nieuwe verdeelmodel met ingang van 2017 in te voeren. Dit zou volgens het IPO mogelijk moeten zijn, omdat het voorstel in lijn is met de financiële verhoudingswet. Minister Plasterk heeft in het overleg met de IPO-voorzitter op 30 november aangegeven dat als de provincies zich unaniem achter het rapport scharen, de minister de aanbevelingen overneemt en de inspanningsverplichting aangaat om de benodigde wetswijziging tijdig door te voeren.